

Újévi népszokások

Legénybíró választás, óév temetése és újév reggelén

1. Az óév temetése és az újév reggele

Ez ősi szép szokás — melybe bizonyos babona is vegyül — ma is fenáll az egész Székelyföldön. Óév estéjén, mikor vége van a szokásos istenitiszteletnek, az ifjúság összegyűl a korcsma vagy faluháza előtt, s rúdra kötött kendőkkel, égő szalmafonattal és egy szalmából s elhasznált ruhákból készített bábbal — mely a haldokló évet ábrázolja — megindulnak a szabad mező felé. Apraja-nagyja torkaszakadtából énekl:

*Uccu neked ó-esztendő,
Üssön beléd a szöszmenkő.
Elviheted, amit hoztál,
Egyéb se volt bánál, bajnál.*

*Termés rossz volt, kevés a bor,
Szűk a kenyér, nincs disznótor.
Nem siratunk, rossz esztendő,
Verjen meg a nyírágseprő.*

Mikor a menet kiér a mezőre, a szalmabábot istenesen elpáholják és szidják rettenetesen: »*N esze, dög, nesze! Rossz voltál, keserűséget hoztál, halált érdemelsz!*« Aztán meggyújtják a bábot s énekszó mellett elégetik és behantolják száraz gallyakkal, hogy legyen örökre eltemetve.

A szomorú múlt el van temetve, a jobb jövő reményében vígan indul vissza az ifjúság a falu felé, hogy a »legénybíró« vezetése alatt megkezdje a [k´nt´l´s](#) t. Húzza a cigány s az ifjúság torkaszakadtából kíséri. Megállnak minden ablak alatt s a legénybíró elől mondja:

Hallod-e te jó gazda,

Eressz münköt utunkra,

Az Istennek áldása,

Szálljon a te házadra.

A többi folytatja:

Mű héjában nem járunk,

Az a szokás minálunk,

Hogy bor, kalács, szalona,

Jut a zsebbe, kalapba.

Persze, hogy meg is telik a zseb is, de ami alatta van, az is: a fej. Éjfélre már úgy el vannak készülve, hogy alig bírnak kitántorogni a forráshoz, melyből a falu iszik. Itt azután tövist kerítenek s betömik a forrást, mert az a hit járja, hogy aki újév reggelén legelőször kibontja s iszik belőle, az férjhez megy vagy megnősül abban az évben.

Törlik is magukat újév reggelén a falubeli lányok, hogy ki legyen az első a forrásnál. Olyik le sem fekszik, hogy ott lehessen a hajnal derengésénél. S ha megelőzték, mily keserves könnyeket facsar ki szemükből a csalódás. Szentül meg van győződve az elkésett leány, hogy abban az évben nem kötik be a fejét, vagyis nem jut főkötő alá, ami természetesen keserves dolog.

2. Legénybíró választás

Újév reggelén első teendője az ifjúságnak, hogy legénybíróvá válasszon maga közül. Ilyen legénybírója minden valamirevaló falunak van. Ez a cím és hatalom a közigazgatásban ismeretlen valami, de a falusi ifjúság életében kiskirályság, mely egy évig feltétlen hatalmat és tekintélyt biztosít viselőjének. Attól a perctől fogva, hogy a bojtos pálcát — mint hatalmi jelvényt — a kezébe adták, egy évig ő rendezi az ifjúság sorsát a faluban. Nála nélkül sem tánc, sem kaláka vagy más egyéb mulatság nincs. Ő szerződik az ifjúság nevében az urasággal és ő felelős, hogy a kaláka-napszámokat pontosan letegyék, amiért az uraság a muzsikát szolgáltatja a vasárnapi tánchoz, a legénybírónak pálinkát fizet. A legénybíró ilyenkor felelős a rendért, csendért, ő ügyel fel a táncra, cigányokra és bepálinkázott legényekre. Neki feltétlenül muszáj engedelmessé válni. Sok szolgabíró megirigyelhetné azt a nagy tekintélyt, amiben része van.

A legénybíró uralma újévtől újévig tart. — Egyes vidékeken pünkösdtől pünkösdig. — Az év első napján rendszeren a korcsmában foly a választás és elégszer egypár bevert fej, vagy eltört borda árán jut a hatalmi jelvényhez, a bojtos pálcához. De hát ez már így szokás, a magyar virtus valahogy utat kell, hogy törjön magának, egypár friss vércsöpp, egy kis parázs verekedés nem a világ.

Az újévi kántálást, mely eltart estig, már az új bíró intézi, — rendszeren verstudó, jóhangú, erőslélkű legény — és úgy eldédelgetik a leányos házak, hogy ő maga sem tudja, hogyan kerül haza. De hát újév napján józan legénybíró szégyene volna a falunak!

Forrás: Újévi népszokások. Magyar Földmívelő 1905. 8. évfolyam 52. szám 116.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MagyarFoldmuvelo_1905/?query=n%C3%A9pszok%C

Újévi népszokások. Legénybíró választás, óév temetése és újév reggelén

Írta: Ismeretlen szerző

2020. január 01. szerda, 00:00 - Módosítás: 2022. július 06. szerda, 08:04

[3%A1s&pg=403&layout=s](#)